

Rondetafelgesprek Kindermisbruik

Vaste commissie voor Veiligheid en Justitie

Seksueel misbruik van kinderen is een probleem, in Nederland en daarbuiten. 16% van de vrouwen en 4% van de mannen heeft vóór hun 16^e jaar een vorm van fysiek seksueel grensoverschrijdend gedrag meegemaakt, variërend van ongewenst gezoend worden tot geslachtsgemeenschap. Onder de 12 jaar is dat resp. 3% en 0,7%. Bij de kinderen onder de 12 zijn de ouders meestal familieleden of volwassenen uit de omgeving. Bij jongeren is ook vaak sprake van seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen jongeren onderling.

Afhankelijk van de ernst van het misbruik kunnen de gevolgen ernstig zijn, waaronder posttraumatische stress, angsten en depressie, en (latere) seksuele problemen. Kinderen en jongeren die seksueel geweld hebben meegemaakt lopen een sterk verhoogde kans om opnieuw slachtoffer te worden. Jongeren in de prostitutie hebben relatief vaak een verleden van seksueel misbruik.

Preventie en vroegtijdige signalering is dan ook van het hoogste belang. Daarvoor is een aantal zaken nodig.

Weerbaarheid bij kinderen

Kinderen moeten tools in handen krijgen om seksueel weerbaar te worden. Seksuele vorming vanaf jonge leeftijd speelt daarbij een belangrijke rol. Daarbij hoort ook de boodschap dat seks alleen fijn kan zijn als dat goed voor je voelt. Je kunt een kind al vroeg leren dat er alleen iemand aan je mag zitten als jij dat wilt. En als het niet goed voelt, is het belangrijk om de woorden tot je beschikking te hebben om erover te praten en te weten bij wie je terecht kunt. Dat geldt voor kinderen die geconfronteerd worden met een vader of oom die beweert dat alle vaders dit met hun kinderen doen, maar ook voor meiden die seks hebben terwijl ze er eigenlijk nog niet aan toe zijn. Daarnaast moet het voor meiden en jongens mogelijk zijn om weerbaarheidstrainingen te volgen. Dit is vooral van belang voor jongeren die kwetsbaar zijn, zoals jongeren met een lichte verstandelijke beperking, met een misbruikverleden, of met een onveilige thuissituatie. Kinderen en jongeren die in een onveilige situatie zitten, moeten weten waar ze terecht kunnen.

Plegers

Preventie begint echter bij de plegers. Ook hierin is seksuele vorming natuurlijk belangrijk. Voor risicjongeren is er onlangs een programma ontwikkeld ter preventie van het plegen van seksueel grensoverschrijdend gedrag, Make a Move. Rutgers zoekt nog naar mogelijkheden om deze interventie door te ontwikkelen voor jongens met een lichte verstandelijke beperking. Daarnaast is er de erkende leerstraf Respect Limits voor jeugdige zedendelinquenten. Een training werkt beter dan een straf om recidive te voorkomen. Deze leerstraf zou ook doorontwikkeld moeten worden voor jongens met een lichte verstandelijke beperking. Daarnaast wordt Respect Limits nog onvoldoende ingezet. Daarnaast constateren wij veel grensoverschrijdend gedrag tussen jongeren (waaronder uit de hand gelopen experimenteergedrag), en een attitude om de verantwoordelijkheid van seksuele grensoverschrijding bij meisjes en vrouwen te leggen, het bekende korte-rokjesargument. Er moet een besef ontstaan dat het overschrijden van grenzen *not done* is, ook de minder ernstige vormen van ongewenst gedrag. In de lessen burgerschap op scholen zou aandacht moeten zijn voor respectvolle en gelijkwaardige omgang. Daarnaast zou er een algemeen besef moeten zijn dat seksueel misbruik in het algemeen en van kinderen in het bijzonder zeer schadelijke effecten kan hebben. Dat geldt ook voor mannen die prostitué(e)s bezoeken, en al helemaal als er een vermoeden bestaat dat de prostitué (te) jong is.

Onderzoek

Voorlichting en trainingen moeten op effectiviteit worden getoetst. Dat kost veel tijd en geld, waar het de kennisinstellingen vaak aan ontbreekt.

Deskundigheidsbevordering

Professionals die werken met jongeren en kwetsbare groepen moeten geëquipeerd zijn om te praten over seksualiteit en seksueel geweld, en om seksueel misbruik te signaleren. Daarbij gaat het niet alleen om het signaleren van ongezond en schadelijk seksueel gedrag, maar ook om gezond seksueel gedrag. Slachtoffers hebben er vaak ook moeite mee om te praten over misbruik, of weten niet waar ze terecht kunnen. Ook daar heeft de professional een taak. Door open en toegankelijk te zijn, kan seksueel misbruik eerder aan het licht komen, wordt erger voorkomen en hulpverlening tijdig ingezet. Er gebeurt al veel als het gaat om deskundigheidsbevordering, maar er bestaat ook nog veel handelingsverlegenheid en gebrek aan kennis, zoals in de gehandicaptenzorg, de GGZ, de (kinder)geneeskunde, het jongerenwerk en de jeugdzorg.

Asielzoekers en nieuwkomers

Een nieuwe groep zijn de asielzoekers en nieuwkomers. Zij komen vaak uit een cultuur waar op een andere manier met vrouwen wordt omgegaan en waar sprake is van een andere seksuele moraal en andere rolopvattingen en denkbeelden over vrouwen en mannen, die soms diep geworteld zijn. Vluchtelingen moeten daarom vanaf het begin af aan worden voorgelicht dat iedereen, ongeacht sekse, identiteit en seksuele oriëntatie, gelijkwaardig is, en seksuele grensoverschrijding ontoelaatbaar en strafbaar. Een cursus naar Belgisch voorbeeld zou ook in Nederland aan te bevelen zijn. Voor hun kinderen is dit van belang om ook van huis uit de Nederlandse waarden mee te krijgen.

Beleid

Instellingen moeten een beleid hebben om seksueel misbruik van kinderen te voorkomen, en daarop moet worden toegezien. Als de onderzoeken naar misstanden in de jeugdzorg en de kerk iets hebben duidelijk gemaakt, is dat misbruik kon ontstaan en voortduren in een omgeving waar te weinig regels en toezicht waren op dit gebied, en te weinig competentie om het misbruik aan de kaak te stellen. Gelukkig is er veel veranderd. Maar een deugdelijk en gecontroleerd beleid is essentieel.

Willy van Berlo, coördinator nationale programma's Rutgers
Rutgers is het kenniscentrum seksualiteit